

АФОРИЗМИ В ДЪЛГИЯ ПЪТ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ ОПИТ

Радослав Радев

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Когато сутрин отвориш вратата на училището, вече знаеш, че децата ще отнемат нещо от теб, но когато свършат учебните часове и ти си на прага, спомни себе си. Няма нищо по-спасяващо от това, да знаеш, че в душата ти има благодат, която си оставил за лична употреба.

Учителят е като дърво, отрупано с узрели плодове, поради което всеки посяга към него. Направи така, че да бъдеш обичан(а) през всички сезони.

Самотата на учителя минава през детските умове и сърца, поради което винаги се създава илюзията за пълнота на общуването чрез пренасяне в годините. Направи така, че да познаеш самотата на своята възраст – така печелиш време за себе си.

Институциите у нас, свързани с образованието, го мислят като чуждо тяло, от което трябва да се освободят. Единствено учителят може да му даде пълнокръвие и да го опитоми, без да го лиши от смисъл.

Старата максима, че учителят трябва да се раздава, е толкова вредна, колкото и безсмислена. По-добре учи този, който умее да се съхранява като личност. Пчелите-деца не отиват при празен кошер, а там, където все още има пити с мед.

Днес вече ние не знаем какво знаем, защото преди да сме изпили сутрешното си кафе, някой вече патентова откритието си. Единствената утеха на обучението остава мисленето, което не дава шанс на фактите да се превърнат в колони на сградите-познание, които отвътре да бъдат празни.

Чрез проблемното обучение показваме благосъстояние с нещо, което не става наша принадлежност, но това го разбираме по-късно.

Правилата за обучение са направени в полза на учителя, за да може да обучава повече деца. От цялата работа стана така, че днес думата „правилно“ е линия, която никой не иска да следва. Искат от учителя да бъде регулировчик на кръстовище, от което пътищата не водят за никъде.

Учителят смята, че неговото верую е да направи от непонятното понятно и така да развие детския ум. Лошото е, че днес обществото върви в обратния ред, тъй като при липса на морал понятното става непонятно.

Гьоте казва, че ако човек загуби интерес към всичко, то загубва и паметта си. Аз бих допълнил, че общество като българското, което разчита единствено учителят да събужда интереса у децата, е обречено да вижда цвят без плодове.

В началото на XIX век учените издигат идеята, че най-важната задача на цивилизацията е да научи човека да мисли. Тя обаче не се случи, защото той трябваше да бъде научен и да чувства. Може ли учителят днес да поеме великата отговорност да възпитава чувствителност у децата в рационално общество? Как се понася такава отговорност?

Счита се, че лошият учител представя само истината, а добрият учи децата как да я открият. Как да се случи това в днешното общество? Излиза, че днешният преподавател може да бъде само в ролята на лошия учител.

Не чакайте и не изисквайте благодарности от тези, които сте изучили. Благодарностите са патерици, с които подкрепяте личността си.

Авторитетът ви не е истината за нещата, а само врата към нея.

Учениците са част от работата ви, но не бива да бъдат единствената ви биография.

Носи винаги доброто си настроение, защото никоя дреха няма да ти стои по-хубаво от него.

Не забравяйте: работата в клас или в семинар с ученици е друга действителност – тя не се повтаря и не се съотнася. Затова не се опитвайте да

убеждават външни хора, дори и приятели, колко е било прекрасно или тъпо.

Не се показвай свършен – недостатъците са като копчетата на дрехата: малките ученици не ги забелязват, а големите изпитват удоволствие да ги предполагат.

Учителят знае, че нищо не знае, а ученикът все още не знае, че нищо не знае. В това е омагьосаният кръг на обучението.

Мъдрите педагози напомнят, че не трябва да се изисква от учениците да вдигат ръка при зададен въпрос, тъй като би следвало всички да си знаят урока. Те обаче нямаше как да прозрат, че днешните ученици в горния курс няма да си вдигат не само ръцете, но и погледите. Образованието си има своите иронии и парадокси, породени от страха пред сетивното. През 50-те години на XX век Ботевите стихове „там, дето либе хубаво, / черни си очи вдигнеше“ отпадат от христоматиите, защото развъртавали учениците.

Не внушавай, а обичай. С първото трупаш вини, с второто градиш човек.

Учителят не е съдия, за да отрежда справедливостта спрямо закона, а спрямо онова, което тепърва вижда да се развива у детето. В този смисъл това е най-трудното раздаване на правосъдие, защото в днешното дете педагогът трябва да може да вижда утрешния човек.

В учителската работа са повече репетициите, отколкото завършените представления. Докато учителят разпредели ролите, децата са вече пораснали.

Сегашната действителност в училище може да се определи с народната поговорка, че Господ бере черешите една по една, а дяволът ги брули с прът. Докато учителят учи децата да усетят вкуса на познанието, обществото ги лишава от възможността да му се насладят.

Стоян Михайловски отбелязва, че между обширна начетеност и здрава наука има същата разлика каквато между упоритост и енергия. Едното е карикатура на другото. Така може да се определи днес съотношението между учебно съдържание и учебно време – първото е изпитание за енергията на учениците, а второто – за упоритостта на учителите, които се научиха да тъкат времето, както се тъче риза без ръкави.

В точка 45 на Педагогическия канон от 1896 г. е казано за учителя: „Недей изважда наяве свободомислието си. Още по-добре: не бъди свободомислещ“. Едва ли има друго правило, което във времето така трайно да е внушавано на българския учител. Ако е така, то излиза, че истинското никога не се случва в учебния час, тъй като там само се установява какво са мислили „праведните“, сред които обаче учителят не е и не му се полага да бъде. Тъжно е, че така мислят и поети като Пенчо Славейков.

APHORISMS ON THE LONG ROAD OF TEACHING EXPERIENCE

✉ **Prof. Dr. Radoslav Radev**
University of Veliko Turnovo „St. St. Cyril and Methodius“
5003 Veliko Turnovo
2, T. Turnovski str.
E-mail: radev_bg@abv.bg